

N:o 68.

Ank. till Riksd. kansli den 27 april 1894, kl. 9 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att bilda egna jordbruk. (I. A.)

Under åberopande af bifogadt statsrådsprotokoll öfver finansärenden för den 9 mars innevarande år har Kongl. Maj:t i en samma dag till Riksdagen aflåten, till statsutskottets förberedande behandling remitterad proposition (n:o 46) föreslagit Riksdagen att *dels* medgifva,

att styckning antingen i sin helhet eller delvis till bostadstomter eller smärre jordbrukslägenheter må få ega rum af sådana under förvaltning af domänstyrelsen ställda och för statsverkets räkning utarrenderade egendomar, som äro belägna i närheten af jernvägsstation, större industriell inrättning, fiskeläge, hamn- och lastageplats eller större by och der för en befintlig eller påräknelig arbetarebefolkning behof af egna bostäder kan anses förefinnas;

att afsöndringar till mindre jordbrukslägenheter jemväl må tillåtas från kronoegendomar, om hvilka nyss blifvit sagdt, ej mindre der egendomens saknad af byggnader eller vissa egors mera aflägsna belägenhet från stamhemmanet göra sådana afsöndringar särskildt lämpliga, utan äfven i alla de fall i öfrigt, der sådana afsöndringar utan egentlig skada eller olägenhet för stamhemmanets skötsel och brukande anses kunna ega rum;

att förslag till dylika styckningar eller afsöndringar må uppgöras i sammanhang med den uppskatning af kronoegendomar, som före deras

försäljning eller förnyade utarrendering eger rum, dervid uppskattning särskildt af de till styckning eller afsöndring föreslagna lägenheterna bör ske;

att, der Kongl. Maj:t lemnat sitt samtycke till föreslagen styckning eller afsöndring, lägenhet, som är bebyggd med enskild person tillhörande boningshus, må hembjudas denne till inlösen mot det lägenheten åsatta försäljningsvärde;

att, der hembud å bebyggd lägenhet icke antages, frågan om lägenhetens försäljning må förfalla, derest icke den egendom, dit lägenheten hör, skall, enligt hvad ofvan blifvit sagdt, styckas i mindre områden, i hvilket fall lägenheten skall å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas;

att lägenhet, som icke är bebyggd med enskild person tillhörande boningshus, jemväl skall å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas;

att köpare af lägenhet, som enligt nu föreslagna bestämmelser försäljes, skall, derest han sådant åstundar, ega inbetala köpeskillingen under loppet af tio år med en tiondedel årligen, så vida han ställer godkänd säkerhet, der lägenheten är bebyggd, för köpeskillingens inbetalning på föreskrifvet sätt och, der lägenheten är obebyggd, för fullgörandet af de afbetalningar, som erfordras för halfva köpeskillingens erläggande, samt med det ytterligare vilkor i fråga om obebyggd lägenhet, att, om lägenheten ej före utgången af det femte året blifvit med bostad och, der så erfordras, med för lägenhetens skötsel i öfrigt nödiga byggnader försedd, ogulden köpeskillning då skall anses till betalning genast förfallen;

att upplåtelsen må ega rum enligt den i gällande eller blifvande lagstiftning stadgade ordning för jordstyckning, som af Kongl. Maj:t i hvarje fall pröfvas lämpligast;

att när lägenhet, som för föryttring till enskild person afskiljes från kronoegendom, får mantal sig åsatt, sådan lägenhet bör försäljas utan förbehåll af någon kronotionde eller sådan grundränta, som utgår endast af kronoskatteegendomar, äfvensom i jordeboken upptagas under titel »utsockne eller allmänt frälse» och för betecknande af denna sin natur få sig påförd ränta till kronan i likhet med andra frälsehemman i orten; samt

att de för försålda lägenheter inflytande köpeskillingar må på samma sätt som köpeskillingarne för andra försålda mindre kronoegendomar användas till inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark;

dels och bemyndiga Kongl. Maj:t att beträffande de sålunda föreslagna upplåtelseerna meddela de närmare bestämmelser, som kunna finnas erforderliga.

Härjemte har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att bemyndiga Kongl. Maj:t att för upprättande af planer till afdikning och odling af sådana myrtrakter å kronomark inom Vesterbottens och Norrbottens län, som lämpade sig för upplåtelse till odlingslägenheter, af tillgängliga medel förskjuta ett belopp af högst 20,000 kronor, att sedermera hos Riksdagen till ersättande anmälas.

Med anledning af Riksdagens i skrifvelse den 14 maj 1891 gjorda anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida icke genom statsmagternas försorg tillfälle kunde beredas för obemedlade och mindre bemedlade att på lämpliga vilkor bilda egna jordbruk, hufvudsakligen å inom landet ännu befintliga stora odlingsbara utmarker, uppdrog Kongl. Maj:t den 25 september samma år åt en komité att åvägabringa utredning i berörda hänseende, dervid komitén skulle hafva att taga i öfvervägande ej mindre i hvilken mån och under hvilka vilkor upplåtelse af jord från kronans egendom kunde för befordrande af det af Riksdagen angifna syftemål ega rum, än äfven huruvida berörda syftemål kunde genom ändring i gällande lagstiftning eller på annat sätt befrämjas. Denna komité afgaf till en början förslag till lag angående hemmansklyfning, egostyckning och jordafsöndring samt öfverlemnade sedermera till Kongl. Maj:t med skrifvelse den 23 november 1892 ett betänkande, innefattande förslag dels till styckning och försäljning af vissa jordbruksdomäner, dels till torrläggning på statens bekostnad af vissa till odling tjenliga sankmarker för att vinna tillfälle till upplåtelse derå af mindre jordbrukslägenheter och dels till upplåtelse af odlingslägenheter å lämpliga trakter inom Vesterbottens och Norrbottens län. Sedan öfver sistberörda betänkande utlåtanden afgifvits såväl af domänstyrelsen, som inhemtat yttranden deröfver från Kongl. Maj:ts befallningshafvande i rikets samtliga län som af kammarkollegium i afseende å de delar, hvilka berörde ämnen, som utgjorde föremål för kollegiets embetsförvaltning, samt hushållningssällskapens under november månad nästlidet år församlade ombud lemnats tillfälle att yttra sig öfver betänkandet och ombudens yttranden af landbruksstyrelsen till Kongl. Maj:t öfverlemnats, har detta ärende jemte särskilda framställningar i dithörande ämnen från Vesterbottens och Norrbottens läns år 1893 församlade landsting blifvit den 9 mars innevarande år inför Kongl. Maj:t

i statsrådet föredraget, dervid föredragande departementschefen till en början yttrat, att *i fråga om styckning och försäljning af vissa jordbrukslägenheter* komiterade föreslagit,

att styckning antingen i sin helhet eller delvis till bostadstomter eller smärre jordbrukslägenheter måtte få ega rum af sådana jordbruksdomäner, som vore belägna i närheten af stad, köping, jernvägsstation eller större industriell inrättning och der för en befintlig eller påräknelig arbetarebefolkning behof af egna bostäder kunde anses förefinnas;

att afsöndringar till mindre jordbrukslägenheter jemväl måtte tillåtas från jordbruksdomäner, ej mindre der sådana afsöndringar till följd af domänens saknad af byggnader eller vissa egors mera aflägsna belägenhet från stamhemmanet vore särskildt lämpliga, utan äfven i alla de fall i öfrigt, der sådana afsöndringar utan egentlig skada eller olägenhet för stamhemmanets skötsel och brukande kunde anses böra ega rum;

att förslag till dylika styckningar eller afsöndringar måtte uppgöras i sammanhang med den uppskattning af jordbruksdomäner, som före deras försäljning eller förnyade utarrendering egde rum, dervid uppskattning särskildt af de till styckning eller afsöndring föreslagna lägenheterna jemväl borde ske;

att, der det uppgjorda förslaget till styckning eller afsöndring blifvit af domänstyrelsen godkänt och Kongl. Maj:t lemnat sitt samtycke till försäljningen, de lägenheter, som vore bebyggda med enskild person tillhörande hus, måtte i första hand hembjudas denne till inlösen mot det lägenheten åsatta försäljningsvärdet;

att öfriga lägenheter, äfvensom de med enskild person tillhöriga byggnader försedda sådana, måtte, der anbud om inlösen ej antoges, å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas, så framt icke Kongl. Maj:t för något särskildt fall skulle bestämma, att ett till styckning i bostadstomter afsedt område skulle mot uppskattningsvärdet till kommun eller för parcelleringen bildadt konsortium öfverlemnas;

att för köpeskillingen ej skulle fordras annan säkerhet än inteckning i den sålda lägenheten;

att för de lägenheter, hvarå sagnades byggnader, sådant anstånd med köpeskillingens erläggande måtte medgifvas, att endast en tiondedel deraf betalades kontant och derefter en tiondedel under hvart och ett af de följande nio åren, dock med vilkor, att, om lägenheten ej före utgången af det femte året blifvit med bostad och, der så erfordrades, med för lägenhetens skötsel nödiga byggnader i öfrigt försedd, ogulden köpeskillning då skulle anses till betalning genast förfallen;

att deremot i öfriga fall nu gällande betalningstid skulle tillämpas;
att Kongl. Maj:t måtte äska Riksdagens medgifvande att under ofvanberörda villkor låta stycka eller göra afsöndringar från sådana jordbruksdomäner, som dertill kunde finnas lämpliga, och derefter låta de sålunda bildade lägenheterna försäljas; samt

att för sålunda försålda lägenheter inflytande köpeskillingar borde användas på samma sätt som köpeskillingarne för andra försålda jordbruksdomäner; dock att kostnaderna för ifrågakommande styckning och afsöndring skulle med desamma i främsta rummet bestridas.

De åtgärder, som komitén sålunda föreslagit, kunde — fortsätter departementschefen — hänföras till två kategorier, nemligen:

1:o) styckning, total eller partiel, af jordbruksdomäner, som vore belägna i närheten af stad, köping, jernvägsstation eller större industriell inrättning, i syfte att bereda egna bostäder för en befintlig eller påräknelig arbetarebefolkning; och

2:o) afsöndring under full eganderätt af smärre jordbrukslägenheter från domäner, som i öfrigt helt eller delvis skulle försäljas eller fortfarande skulle för kronans räkning utarrenderas.

Hvad först beträffade den styckning af vissa jordbruksdomäner, som af komitén föreslagits i syfte att i granskapet af orter, der ett större antal arbetare egde eller kunde antagas komma att vinna sysselsättning, åt dessa bereda egna bostäder, vare sig med eller utan jordbruk, kunde väl, enligt departementschefens mening, på sätt ock domänstyrelsen i sitt i ärendet afgifna utlåtande framhållit, syftemålet i detta förslag anses i viss mån främmande för den komitén förelagda uppgift, som varit att söka utreda, huruvida icke genom statsmagternas försorg tillfälle kunde beredas obemedlade och mindre bemedlade att bilda egna jordbruk, hufvudsakligen å inom landet ännu befintliga stora odlingsbara utmarker, men i och för sig kunde ju syftemålet att bereda befolkningen i vissa arbetarecentra ökad sjelfständighet och trefnad icke annat än anses godt och eftersträfvansvärdt. Då de domäner, hvilka i nu omnämnda syfte skulle styckas i tomter eller smärre jordbrukslägenheter, vore belägna i granskapet af större samhällen, såsom städer eller köpingar, kunde emellertid, enligt hvad domänstyrelsen påpekat, af de föreslagna tomtupplåtelseerna vissa olägenheter befaras uppstå. Köpare af tomterna blefve nemligen icke underkastade städernas byggnadsordning eller bundna af andra för städerna gällande föreskrifter, såsom helsovårdsstadga m. m., och då tomttegarne dessutom blefve befriade från de i allmänhet högre kommunala utskylder, som hvilade på städernas invånare, skulle en gifven följd blifva, att vid auktionen för tom-

ternas försäljning med de fördelaktiga betalningsvilkoren, som föreslagits, tomterna komme att blifva mycket eftersökta och betinga höga köpe-skillingsbelopp, allt till nackdel för den närliggande staden, som endast komme att hafva olägenhet af dessa tomtegare, hvilka i flera afseenden kunde konkurrera med stadsborna. Föga sannolikhet funnes ock för det antagandet, att obemedlade eller mindre bemedlade komme att blifva egare af de i högt pris stående tomterna, men att åtskilligt löst folk komme att inhysas i de byggnader, som å dessa tomter uppfördes, vore å andra sidan ganska antagligt genom erfarenheten från en del förstäder, som redan nu funnes. En annan olägenhet för den närliggande staden kunde ock uppstå genom öfverflöd på arbetssökande med ty åtföljande brist på arbete för stadens egna obemedlade arbetarebefolkning.

Fall hade visserligen förekommit, då domäner, som angränsat städer eller köpingar, blifvit upplåtna för utläggande till bostadstomter, men i dessa fall hade upplåtelseerna egt rum på framställning af vederbörande stads- eller köpingskommuner sjelfva och hade naturligtvis då icke framkallat de olägenheter, som lätteligen skulle kunna blifva en följd af upplåtelse, som skedde på kronans initiativ och utan något hos staden eller köpingen deraf försporadt behof.

Annorlunda gestaltade sig deremot förhållandena, då de ifrågasvarande domänerna vore belägna icke i närheten af redan färdigbildade större samhällen, utan å sådana orter, att de å de upplåtna områdena uppstående bosättningarna sjelfva kunde ingå som en grundstomme i ett under bildning varande samhälle. Detta vore förhållandet i de af komitén förutsatta fall, att domänerna vore belägna i närheten af jernvägsstation eller större industriel inrättning, och likaså de domänerna angränsande fiskelägen, hamn- eller lastageplatser samt större byar. I dylika fall kunde de med upplåtelseerna afsedda fördelar vinnas, utan att genom samma upplåtelse ofvan antydda olägenheter behöfde framkallas. Lika med domänstyrelsen ansåge departementschefen derför att den nu ifrågasatta domänstyckningen icke borde ega rum i andra än nu sist omnämnda fall.

Då domänstyckningen erhöle denna begränsning, torde behof icke komma att yppa sig af den utaf komitén för tillämpning i särskilda fall föreslagna bestämmelsen, att det till styckning i bostadstomter afsedda område skulle mot uppskattningsvärdet till kommun eller för parcelleringen bildadt konsortium öfverlemnas. Denna bestämmelse borde derför utgå och en för alla fall gällande föreskrift meddelas derom, att de lägenheter, hvari en hithörande domän blifvit styckad, skulle å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas, der icke

lägenhet vore med enskild person tillhöriga byggnader försedd, i hvilket fall försäljning å auktion endast skulle ega rum, om hembud å lägenheten till uppskattningsvärdet af byggnadernas egare icke antoges.

Vidkommande derefter den andra kategorien af de utaf komiterade i den förevarande afdelningen af betänkandet föreslagna åtgärder eller afsöndring under full eganderätt af smärre jordbrukslägenheter från domäner, som i öfrigt helt eller delvis skulle försäljas eller skulle för kronans räkning fortfarande utarrenderas, vore, enligt hvad departementschefen vidare anført, denna angelägenhet, hvad beträffade sådana domäner, hvilka enligt hittills meddelade bestämmelser kunde ifrågakomma till försäljning, i det hufvudsakliga redan på ett tillfredsställande sätt ordnad. Enligt skrifvelse af den 13 maj 1891 hade nemligen Riksdagen med bifall till derom gjord proposition medgifvit, att, der å kronoegendom, som med tillämpning af gällande bestämmelser försäljes, finnes lägenhet, hvilken anses kunna, utan att hufvudgårdens försäljning till skäligt pris derigenom försvåras, från egendomen afsöndras och särskildt för sig afyttras, på Kongl. Maj:t må ankomma att utan auktion med full eganderätt upplåta sådan lägenhet åt innehafvaren, under vilkor, att, sedan värdet å lägenheten blifvit i den för arrendeuppskattningar stadgade ordning uttrönt, för lägenheten erlägges en köpeskillning, motsvarande detta värde;

att köparen skall, derest han sådant åstundar, ega inbetala köpeskillningen under loppet af tio år med en tiondedel årligen, så vida han för fullgörande häraf ställer godkänd säkerhet; samt

att upplåtelsen skall ega rum med iakttagande af de rörande jordafsöndring i nämnda förordningen den 6 augusti 1881 meddelade föreskrifter;

hvarjemte Riksdagen hade bemyndigat Kongl. Maj:t att meddela de närmare bestämmelser rörande de ifrågavarande afsöndringarne, som knnde finnas erforderliga.

Med stöd af detta bemyndigande hade Kongl. Maj:t den 22 sistlidne december förordnat,

att de i Kongl. brefvet den 18 maj 1888 angående försäljning af åtskilliga mindre kronoegendomar meddelade bestämmelser i fråga om sålu- och arrendevärdering å de i samma kongl. bref omförmälda egendomar jemväl skola ega tillämpning å sådana kronoegendomar, hvilkas försäljning jemlikt kongl. brefven den 29 maj 1874, den 6 juni 1879, den 29 maj 1885 och den 27 juni 1887 kan ifrågakomma, beträffande de i sistberörda kongl. bref omförmälda egendomar äfven i andra fall, än då sådan egendom skall till försäljning utbjudas med fråuskiljande

af skogsmark; dock att i fråga om egendom, som varder arrendeledig den 14 mars 1895 eller den 14 mars 1896, domänstyrelsen skall ega att, utan hinder deraf att icke salu- eller arrendevärdering föregått, hos Kongl. Maj:t göra framställning om egendomens framtida användande;

att den landtmätare, som i anseende till förestående arrende- och saluvärdering å kronoegendom af Kongl. Maj:ts befallningshafvande förordnas att med marken jemföra befintlig karta och uppgöra beskrifning öfver inegorna, eller, om karta ej finnes, upprätta ny sådan öfver inegorna, skall åligga att, der å egendomen finnes med enskildt bostadshus bebyggd lägenhet, densamma med dertill häfdad mark å kartan noggrant utmärka och, om någon förändring i området för vinnande af beqväma gränser, lämplig utfartsväg eller dylikt anses nödig, sådan förändring å kartan beteckna samt i egobeskrifningen särskildt upptaga lägenheten med angifvande af innehafvarens namn och, om gränsreglering föreslås, med omnämmande af den förändring, som deraf förändres i förutvarande arealen;

att, sedan karta och öfriga handlingar till Kongl. Maj:ts befallningshafvande inkommit, Kongl. Maj:ts befallningshafvande skall åligga att desamma tillställa dem, som hafva att verkställa saluvärderingen å egendomen, vid hvilken förrättning bör tillses, om lägenhet af ifrågasvarande slag kan, utan att hufvudgårdens försäljning till skäligt pris derigenom försvåras, från egendomen afsöndras, i hvilket fall förslag till afsöndringen skall afgifvas, hvarjemte innehafvaren af lägenheten bör, om han kan anträffas, tillkallas samt honom förevisas de förändringar i egoområdet, som möjligen af uppskattningsmännen anses nödiga, och tillika meddelas underrättelse om det vid förrättningen åsatta saluvärdet, hvarom allt anteckning bör ske i det protokoll, som enligt gällande bestämmelser skall föras öfver förrättningen;

att, sedan protokollet med tillhörande handlingar till Kongl. Maj:ts befallningshafvande inkommit, Kongl. Maj:ts befallningshafvande skall, der Kongl. Maj:ts befallningshafvande icke anser hemmanet eller del deraf för allmänt ändamål böra bibehållas, förelägga innehafvare af sådan lägenhet, som af förrättningsmännen föreslås till afsöndring, att, vid lösningsrättens förlust, inom trettio dagar till Kongl. Maj:ts befallningshafvande inkomma med förklarande, huruvida han önskar förvärfva eganderätt till lägenheten, samt i sådant fall tillika aflemna säkerhet för köpeskillingens erläggande, bestående antingen af solidarisk borgen såsom för egen skuld af minst två personer, hvilkas vederhäftighet blifvit af Kongl. Maj:ts befallningshafvande eller vederbörande domhafvande bestyrkt, eller ock sådan säkerhetshandling, som, förutom

borgen, enligt kongl. kungörelsen den 10 november 1882 och kongl. brefvet den 2 december 1892 tages god för arrende;

att, der inom förelagd tid hembudet antagits och behörig säkerhet för köpeskillingens erläggande aflemnats, Kongl. Maj:ts befallningshafvande har att öfversända samtliga ärendet rörande handlingar jemte eget yttrande till domänstyrelsen, som skall underställa ärendet Kongl. Maj:ts pröfning samtidigt med frågan om disposition af hemmanet i öfrigt;

att, derest, såsom säkerhet för köpeanbud, som af Kongl. Maj:t godkänts, borgen aflemnats, denna bör, på sätt nu sker i afseende å föryttrade kronoegendomar, förnyas samtidigt med första inbetalningen å köpeskillingen vid lägenhetens tillträdande sålunda, att borgen tecknas å den skuldförbindelse å resterande köpeskilling, som då bör af köpare aflemnas;

samt att domänstyrelsen derefter skall utfärda köpebref å lägenheten med deri intagen förpligtelse för köpare ej mindre att ensam vidkännas lagfartskostnad och andra med köpet förenade utgifter än äfven att till stamhemmanet erlägga den årliga afgäld, som i författningens ordning kan varda bestämd.

Härvid har departementschefen erinrat, att samtliga nu meddelade bestämmelser endast afsåge upplåtelse *utan auktion* af *bebyggda* lägenheter till dessa lägenheters innehafvare, samt att enligt de rörande försäljning af vissa jordbruksdomäner gällande bestämmelser Kongl. Maj:t egde besluta om dessa domäners fördelning i lotter, bebyggda eller obebyggda, för försäljning *å auktion*, i hvilket fall likväl köpeskillingen skulle inbetalas under loppet af sex år med en sjettedel årligen och ej, såsom vid ofvan omförmälda upplåtelser utan auktion, under loppet af tio år med en tiondedel årligen.

Medan de i Riksdagens skrivelse den 13 maj 1891 och kongl. brefvet den 22 december 1893 innefattade bestämmelser om särskild föryttring af lägenheter från kronoegendomar, som försäljas, hufvudsakligen afsett att förebygga, att vid den beslutade afyttringen af kronans smärre domäner personer, som å dessa bebodde och brukade särskilda lägenheter, komme att från sina hemvist afhysas, samt att således i en mera själfständig ställning bibehålla en redan befintlig klass af lägenhetshafvare, hade, på sätt departementschefen framhållit, komiténs förslag i nu förevarande del den vidsträcktare syftningen att, så vidt på denna väg kunde ske, öka antalet smärre jordbruksidkare inom landet; och hade komitén ansett sig kunna antaga, att genom den sålunda beredda möjligheten för ett mycket stort antal obemedlade eller mindre bemed-

lade familjer att vinna egna hem och sysselsättning å landsbygden icke allenast emigrationen till utlandet, utan äfven den pågående inflyttningen till städerna af jordbruksarbetare skulle i betydlig mån minskas. Domänstyrelsen deremot hade i sitt i frågan afgifna utlåtande icke ansett komiténs förevarande förslag egnadt att i någon vidsträcktare omfattning förhjelpa särskildt obemedlade eller mindre bemedlade personer att komma i besittning af dylika lägenheter. Enligt domänstyrelsens mening funnes nemligen endast ett fåtal medellösa eller mindre bemedlade jordbruksarbetare, som vore i besittning af den förmåga och egde den kredit för erhållande af, låt vara ett mindre kapital, som erfordrades för att ej allenast kunna inköpa och uppodla jord, utan äfven i flertalet fall förse densamma med nödvändiga åbyggnader. Der i något undantagsfall en jordbruksarbetare genom sina egenskaper lyckats förvärfva ett sådant förtroende, att någon ville förlägga honom med nödigt kapital för dylikt ändamål, komme antagligen ej heller tillfälle att saknas att af den enskilde få inköpa odlingsbar jord, helst som förlagsgifvaren sjelf då kunde genom för hvarje fall lämpadt aftal försäkra sig mot förlust. Att tänka sig att endast därför, att af kronans nu afsedda jord smärre lotter komme att hållas till salu, deraf skulle vinnas storartade resultat, som kunde inverka till och med till emigrationens minskning, syntes därför vara att gifva frågan en utsträckning, som ej i verkligheten erhöle någon motsvarighet. Ehuru domänstyrelsen sålunda ej ansåge något större resultat i den åsyftade riktningen vara att förvänta af förslaget genomförande, hade dock styrelsen ansett detsamma, såsom befordrande svenska jordens fördelning på flere händer, medföra afsevärda fördelar och därför funnit sig böra i hufvudsak biträda förslaget.

Äfven om man med domänstyrelsen måste antaga, att den ifrågasatta lägenhetsupplåtelsen svårigen kunde förväntas komma att ega rum i så stor omfattning, att verkningarna deraf erhöle den ingripande betydelse, komiterade syntes hafva föreställt sig, kunde det dock icke nekas, att åtgärden skulle utgöra ett steg, och ett måhända icke så obetydligt sådant, mot det af komiterade åsyftade mål. Enligt departementschefens åsigt förhöll det sig nemligen icke så, att, på sätt domänstyrelsen antagit, tillfälle utan svårighet skulle erbjuda sig för den, som önskade förvärfva ett mindre jordområde, att från enskild jordägare få inköpa ett sådant; fast mera hade erfarenheten ådagalagt, att en afgjord obenägenhet rådde hos jordegarna att afstå ens de minsta delar af sitt område. Blefve den nu föreslagna åtgärden genomförd, komme deremot ett ganska stort antal smärre jordbrukslägenheter

af den omfattning, som bäst lämpade sig för sådana jordbruksarbetare, hvilka, utom sina arbetskrafter, kunde förfoga öfver något litet kapital, att utbjudas mot betalningsvilkor, som måste anses ganska förmånliga. Det borde icke anses förmätet att hoppas, att mången genom det sålunda yppade tillfället att i det egna landet vinna utkomst skulle afstå från tanken att söka sin lycka i främmande land. I hvarje fall borde lägenhetsföryttringen leda till en ur hvarje synpunkt önskelig ökning i antalet smärre sjelfständiga jordbrukare inom landet. Departementschefen tvekade därför icke att i hufvudsak förorda komiterades förvarande förslag, och detta så mycket mindre som föryttringen, klokt anordnad, borde kunna ega rum utan afsevärd förlust för kronan, hvilken för hvarje lägenhet skulle betinga sig en köpeskilling, motsvarande dess uppskattade värde. Den uppoffring, som kronan iklädde sig derigenom, att kronan afstode från ränta å köpeskillingen under den temligen långt utsträckta betalningstiden äfvensom i vissa fall från den ökade köpeskilling, som skulle kunna erhållas vid täflan mellan flera spekulanter, kunde icke anses vara större, än som betingades af det viktiga syftemål, som derigenom befordras.

I afseende å detaljerna i komiterades förslag anför departementschefen härefter, att de af komitén i fråga om föryttring af smärre jordbrukslägenheter föreslagna bestämmelser, hvilka voro desamma, ehvad den domän, från hvilken afsöndringen egde rum, i öfrigt skulle helt eller delvis försäljas eller fortfarande för kronans räkning utarrenderas, skilde sig i följande afseenden från de föreskrifter, som genom kongl. brefvet den 22 december 1893 meddelats beträffande afsöndringar från domäner, som i öfrigt skulle enligt gällande bestämmelser försäljas.

Enligt komiténs förslag skulle med enskild person tillhöriga byggnader försedd lägenhet, om hvars inlösen hembud blifvit till nämnda person gjordt, men ej af honom antagits, å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas, medan deremot enligt 1893 års bestämmelser i den sålunda förutsatta händelsen frågan om lägenhetens föryttring skulle förfalla. Det senare förfarandet borde ur synpunkten af det med upplåtelsen afsedda syftemålet ega ett gifvet företräde. På sätt domänstyrelsen framhållit, hade nemligen, om egaren af å en lägenhet befintliga hus ej begagnade sig af den honom erbjudna lösningsrätten, detta i regel endast berott deraf, att han ej egde förmåga anskaffa löseskillingen, vid hvilket förhållande det både blefve hårdt mot lägenhetsinnehafvaren och ingalunda befordrande det syfte, som låge till grund för komitéförslaget, att lägenheten ovilkorligen skulle särskildt utbjudas till försäljning, hvarigenom innehafvaren skulle nödgas antingen bort-

föra husen eller öfverlåta dem till köparen af lägenheten mot en ringa penning. Om domänen, dit lägenheten hörde, skulle fortfarande utarrenderas, kunde ju i de flesta fall lägenhetsinnehafvaren, utan att arrendevärdet nedsattes, bibehållas vid nyttjanderätt till lägenheten, och om åter domänen borde säljas, vore intet hinder, att lägenheten såldes tillsammans med egendomen i öfrigt, i hvilket fall lägenhetsinnehafvaren kunde ega förhoppning att fortfarande få hafva husen qvarstående mot erläggande till nye egaren af afgäld i penningar eller dagsverken. På dessa skäl ansåge departementschefen lika med domänstyrelsen ovilkorlig föreskrift om utbudande på auktion af lägenhet, hvars innehafvare förklarar sig icke vilja inlösa densamma, icke böra meddelas.

Enligt komiténs förslag skulle vidare för köpeskillingen ej fordras annan säkerhet än in-teckning i den sålda lägenheten, medan deremot enligt kongl. brefvet den 22 december 1893 fordrades säkerhet, bestående antingen i solidarisk borgen af minst två vederhäftiga personer såsom för egen skuld eller säkerhetshandling af sådan beskaffenhet, som, förutom borgen, enligt kongl. kungörelsen den 10 november 1882 och kongl. brefvet den 2 december 1892 toges god för arrende, d. v. s. vissa i dessa författningar till beskaffenheten närmare angifna obligationer, depositionsbevis eller in-teckningar.

Beträffande den säkerhet, som borde ställas för köpeskillingarne för de ifrågavarande lägenheterna, hade komitéen anfört, att kronan, enligt komiténs mening, borde kunna afstå från det anspråk på borgenssäkerhet, som kronan, utöfver rätt till in-teckning för köpeskillingen, vid försäljning af domäner i allmänhet uppstälde bland köpevil-koren. Detta anspråk hade sitt berättigande i den omständighet, att af köpeskillingen betalades vid köpets afslutande endast en sjettedel och derefter en sjettedel årligen under de följande fem åren, så att kronan, om t. ex. egendomens hufvudsakliga värde skulle ligga i växande skog, kunde riskera, att denna nedhögges och fastigheten derigenom så försämrades, att in-teckningen ej vidare utgjorde full säkerhet för utbe-kommande af köpeskillingen. Något dylikt vore emellertid ej att be-fara vid försäljning af smärre lägenheter, vid hvilka någon större skogstillgång ej kunde vara att påräkna och beträffande hvilka rätt till första in-teckning för köpeskillingen borde utgöra fullgod säkerhet för den-samma. Dertill komme, att anspråk på borgen skulle från möjlighet att förvärfva en egen jordlägenhet utesluta mången mindre bemedlad eller obemedlad person, som icke kunde anskaffa borgen, men hvars arbetskraft, förenad med flit och duglighet, likväl skulle göra honom synnerligen egnad att förbättra och förkofra en till honom upplåten

jordbit till både sin egen och det allmännas nytta och gagn. Hade han någon kredit, borde denna i första hand användas för uppförande af byggnader å lägenheten och de öfriga utgifter, som dennas första uppbbrukande i flera fall komme att erfordra, och ej förspillras eller åtminstone förminskas genom tvånget att anskaffa en borgen, som för kronan icke syntes vara behöflig.

Gent emot denna komiténs bevisföring hade domänstyrelsen förmått sig anse säkerhet af inteckning i den sålda lägenheten icke ensam vara till fyllest äfvensom att friheten från ställande af särskild säkerhet kunde uppmuntra till osund spekulation. Äfven om, såsom komitén antagit, någon större skogstillgång i allmänhet ej komme att åtfölja en lägenhet, som såldes, och kronan således sällan skulle löpa fara att genom skogssköfning blifva utsatt för förlust, kunde värdet af en förytttrad lägenhet genom hvarjehanda andra åtgärder af en oredlig köpare väsentligt förminskas. Derjemte ville styrelsen fästa uppmärksamheten derå, att, då köpebref å en försåld lägenhet, i likhet med hvad som vore fallet i afseende å mindre domäner, hvilka enligt nu gällande bestämmelser afyttrades, icke borde utfärdas förr än första afbetalningen å köpeskillingen egt rum, en ganska lång tid, i allmänhet mellan två och tre år, komme att förflyta från lägenhetens försäljning till dess inteckning kunde sökas, under hvilken tid förhållanden kunde inträffa, som, derest ej särskild säkerhet vore af köparen stäld, gjorde kronans utsigter att utbekomma köpeskillingen högst ovissa, såsom köparens frånfälle, hans flyttning ur riket med mera. Särskildt kunde förvecklingar uppstå, om en köpare med eller utan skäl efter köpet tyckte sig hafva för den inköpta lägenheten utfäst högre betalning, än denna vore värd, och med anledning deraf undandroge sig att utfärda skuldförbindelse å köpeskillingen. Då komitén förmenat, att anspråk på borgen skulle utesluta mången mindre bemedlad eller obemedlad från möjlighet att förvärfva en egen jordlägenhet, ville styrelsen såsom sin åsigt uttala, att för en person, som gjort sig känd för duglighet och arbetsamhet, stor svårighet ej borde möta att af släktingar eller forna arbetsgifvare, hvilkas förtroende han förvärfvat, erhålla borgen, då ju denna i allmänhet ej komme att omfatta något särdeles högt belopp och derjemte finge anses mindre äfventyrlig än borgen i vanliga fall, enär här den köpta lägenheten äfven stode i pant för skulden.

Lika med domänstyrelsen och på de af densamma anförda skäl ansåge departementschefen kronans säkerhet för utbekommande af köpeskillingen för lägenhet, som föryttrats i nu omförmäld ordning, icke vara tillräckligt tryggad allenast genom inteckning i lägenheten och

hyste så mycket mindre tvekan att tillstyrka, att de genom kongl. brefvet den 22 december 1893 meddelade bestämmelser i fråga om säkerhet för sådan köpeskilling, hvarom nu vore fråga, måtte bibehållas och utsträckas till öfriga fall, då afsöndring af lägenheter från domäner skulle förekomma — dock med den inskränkning i fråga om obebyggda lägenheter, hvilken nedan komme att omförmålas — som, i enlighet med hvad domänstyrelsen jemväl anført, den erforderliga säkerhetens ställande icke borde i nämnvärd mån för en duglig och arbetsam person försvåra förvärfvet af dylik lägenhet.

I fråga om anstånd med köpeskillingens erläggande företedde komitéförslaget vissa skiljaktigheter från nu gällande bestämmelser om föryttring af smärre delar af jordbruksdomäner, i det att förslaget i vissa fall medgäfvde längre, men i andra åter kortare anståndstid. Sålunda skulle enligt förslaget köpeskillingen för *bebyggda* lägenheter alltid erläggas inom loppet af sex år, medan deremot enligt 1893 års bref köpeskillingen för dylik lägenhet, som hembjödtes innehafvaren, icke behöfde vara till fullo inbetald förr än efter förloppet af tio år. I fråga om *obebyggda* lägenheter vore åter förhållandet motsatt, i det att enligt förslaget köpeskillingen för sådan lägenhet skulle få sålunda erläggas, att endast en tiondedel deraf betalades kontant och derefter en tiondedel under hvart och ett af de följande nio åren — dock med vilkor, att, om lägenheten ej före utgången af det femte året blifvit med bostad och, der så erfordrades, med för lägenhetens skötsel nödiga byggnader i öfrigt försedd, ogulden köpeskilling då skulle anses till betalning genast förfallen — medan åter köpeskillingen för obebyggd lägenhet, som enligt nu gällande bestämmelser försåldes, hvilken försäljning ovilkorligen skulle ske å auktion, måste inbetalas under loppet af sex år med en sjettedel årligen.

Hvad angår den af komitén föreslagna betalningstiden vid köp af bebyggda lägenheter, hade emellertid domänstyrelsen anmärkt, att det för en obemedlad eller mindre bemedlad köpare måste vara önskvärdt att få betalningstiden utsträckt så mycket som möjligt; och då enligt Riksdagens ofvan omförmälda skrivelse af den 13 maj 1891 den längre betalningstiden ansetts kunna medgifvas vid försäljning af just sådana lägenheter, hvarom nu vore fråga, samt efter domänstyrelsens förmenande så mycket mindre skäl vore för handen att för köpare af bebyggda lägenheter uppställa strängare vilkor än för köpare af obebyggda sådana, som det med all säkerhet blefve bland den förra kategorien, som de minst bemedlade komme att finnas, ansåge sig

styrelsen böra hemställa, att betalningstiden bestämdes för alla lägenheter till tio år.

I denna hemställan hade hushållningssällskapens år 1893 församlade ombud instämt.

Den föreslagna bestämmelsen om gäldande af köpeskillingen för såld obebyggd lägenhet tidigare, än vid köpslutet betingats, för den händelse denna ej inom fem år blifvit vederbörligen bebyggd, har af domänstyrelsen ansetts komma att afhålla mången obemedlad eller mindre bemedlad att inlåta sig i köp af ifrågavarande slag, då det ju i allmänhet borde vara svårt för en person i denna ställning att på förhand veta, om han just inom den nämnda tiden kunde bereda sig medel till den köpta lägenhetens fullständiga bebyggande. Lemnades honom åter frihet i afseende å tiden för byggnadernas fullbordande, kunde han så småningom och måhända utan skuldsättning, åtminstone i någon större omfattning, uppföra de hus, han behöfde. För att bereda kronan trygghet för köpeskillingens utbekommande, syntes den föreslagna bestämmelsen ej vara nödig, allra helst om, såsom domänstyrelsen föreslagit, hvarje köpare komme att ställa särskild säkerhet för köpeskillingens gäldande. I allit fall komme det ej att blifva lätt att afgöra, hvad med »nödiga» byggnader skulle förstås, och man kunde med temlig visshet förutse, att ifrågavarande stadgande, om det bibehölles, skulle mången gång gifva anledning till rättegångar mellan kronan och köpare. Styrelsen ansåge därför stadgandet böra ur förslaget utgå.

Hushållningssällskapens ombud hade beträffande den nu föreliggande frågan ansett lägenhetsinnehafvaren endast böra förpligtas att före utgången af femte året hafva försett sin lägenhet med *bostad*.

Då med de nu ifrågasatta upplåtelseerna i främsta rummet afsåges tillskapandet af en klass af smärre bofasta lägenhetsegare, ansåge departementschefen den af komiterade, för det fall att den försålda lägenheten vore obebyggd, såsom vilkor för åtnjutande af det tioåriga anståndet med köpeskillingens fulla erläggande uppställda fordran, att lägenheten före utgången af det femte året skulle vara försedd med bostad och de för lägenhetens skötsel i öfrigt nödiga byggnader, väl egnad att befordra syftmålet med upplåtelseerna. I det öfvervägande flertalet fall komme de upplåtna lägenheterna endast att innefatta en jemförelsevis obetydlig areal, och det kunde därför icke gerna blifva fråga om uppförandet af större och kostsammare byggnader, än att desamma ganska väl borde kunna komma till utförande under loppet af fem år. Ej heller kunde departementschefen, jemväl med afseende på dessa lägenheters enligt

regeln obetydliga vidd, antaga, att pröfningsen af frågan, hvilka byggnader vore att anse såsom för lägenheten nödiga, skulle blifva förenad med synnerliga svårigheter.

På det att emellertid förvärfvet af dylika lägenheter måtte i möjligaste mån varda för obemedlade underlättadt, ansåge departementschefen krafvet på särskild säkerhet för köpeskillingens erläggande kunna i fråga om obebyggda lägenheter så till vida inskränkas, att den säkerhet, som utöfver inteckning för ogulden köpeskillning borde ställas, allenast behöfde afse de afbetalningar, hvilka erfordrades för halfva köpeskillingens erläggande, d. v. s. de fyra tiondedelar af köpeskillingen, som skulle erläggas närmast efter den vid tillträdet skeende kontanta inbetalningen af en tiondedel. Då nemligen efter den första femårsperiodens förlopp lägenheten borde vara försedd med bostad och öfriga för lägenhetens skötsel erforderliga byggnader, borde man vara berättigad antaga, att lägenhetens värde derigenom skulle hafva blifvit så mycket ökad, att inteckningen i och för sig utgjorde tillräcklig säkerhet för återstoden af köpeskillingen.

Då enligt nu gällande bestämmelser lägenhet från egendom, som försäljes, utan auktion upplåtes åt innehafvare, skulle upplåtelsen ske med iakttagande af de rörande jordafsöndring i kongl. förordningen den 6 augusti 1881 meddelade föreskrifter. Om åter domän å auktion såldes i lotter, skulle hvarje sådan lott åsättas mantal och i jordeboken upptagas under titel »utsockne eller allmänt frälse» och för betecknande af denna dess natur påföras ränta till kronan i likhet med andra frälsehemman i orten. I komitéförslaget saknades deremot bestämmelser, dels huru försäld lägenhet skulle taga del i stamhemmanet åliggande skatter och onera och dels angående den jordnatur, lägenheten borde ikläda sig.

Beträffande denna fråga hade domänstyrelsen erinrat, att jordbrukslägenhetskommittén med skrifvelse den 5 mars 1892 till Kongl. Maj:t ingifvit förslag till lag angående hemmansklyfning, egostyckning och jordafsöndring samt att, såsom inhemtades af kammarkollegii och domänstyrelsens öfver nämnda förslag afgifna utlåtande af den 8 påföljande november, pluraliteten bland de ledamöter i embetsverken, som deltagit i ärendets behandling, föreslagit, att jordafsöndring mot afgäld icke vidare måtte tillåtas, och hade styrelsen, under åberopande af de skäl, som dervid anförts, hemställt, att mantal måtte åsättas all jord, som i enlighet med det till granskning nu föreliggande förslaget från hemman styckades eller afsöndrades, hvilket förfarande för öfrigt syntes vara det enda, som, derest ej mantalet såsom beräkningsgrund för

skatter och onera helt och hållet afskaffades, kunde tillämpas, när ett hemman i dess helhet styckades.

Kammarkollegium hade i sitt den 24 november 1893 öfver komiténs nu förevarande betänkande afgifna utlåtande framhållit, att när mark, som för föryttring till enskild person genom någon jordstyckningsåtgärd afskildes från kronan tillhörig domän, finge mantal sig åsatt, sådan egendom syntes böra, i öfverensstämmelse med hvad som stadgades i kongl. brefvet den 29 maj 1874, försäljas utan förbehåll af någon kronotionde eller sådan grundränta, som utginge endast af kronoskatteegendomar, äfvensom i jordeboken upptagas under titel »utsockne eller allmänt fräse» och för betecknande af denna sin natur få sig påförd ränta till kronan i likhet med andra fräsehemman i orten.

Sedan numera en väsentlig nedsättning i grundskatten samt motsvarande lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna egt rum och beslut fattats om fullständig afskrifning af grundskatten och lindring i nyssnämnda besvär, motsvarande deras uppskattade värde, samt dertill komme, att väghållningsbesväret stadgats skola utgå direkt af hvarje jordegendom efter taxeringsvärdet och att för öfrigt så väl väghållningsbesväret som den allmänna byggnadsskyldigheten för i mantal satt jord blifvit väsentligen inskränkt, komme den afgäld, som hädanefter skulle åsättas jord, som från hemman för alltid afsöndrades, att, i synnerhet der jordafsöndringen endast omfattade en mindre areal, uppgå till ett så ytterst obetydligt belopp, att afgälden, ofta endast utgörande några få ören, saknade all betydelse för det med densamma påförande åsyftade ändamålet att betrygga hemmansegarens förmåga att utgöra de å hemmanet belöpande onera. I och för sig syntes det departementschefen därför önskvärdt, att afgäldsskyldigheten för lägenheter, som upplätes från kronodomäner, kunde bortfalla, helst förpligtelsen att erlägga afgälden, huru obetydlig denna än kunde vara, måste för lägenhetsegaren kännas ganska besvärande. Å andra sidan kunde, med afseende på de med mantalsfördelningen förenade kostnader, svårigen såsom allmän regel uppställas, att de nu ifrågavarande lägenheterna skulle åsättas mantal, ehuru detta måste ske, då en hel domän styckades i lotter, och stundom äfven eljest, då de upplättna lägenheterna vore af större betydenhet, lämpligen kunde ega rum. Vid nu antydda förhållanden läge naturligtvis den tanken nära till hands att låta de förevarande upplätelserna enligt regeln ega rum under formen af jordafsöndring, ehuru utan åsättande af den i gällande författning rörande jordafsöndring stadgade afgäld. Det kunde dock svårigen anses riktigt att sålunda, utan ändring af de i ämnet gällande författningar, tillskapa en för dessa författningar okänd

form af jordstyckning, och särskildt borde det under nuvarande förhållanden, då lagstiftningen i detta ämne i sin helhet vore under omarbetning, icke vara lämpligt eller behöfligt att på detta sätt gå en blifvande lagstiftningsåtgärd i förväg. På sätt förut blifvit nämndt hade nemligen jordbrukslägenhetskomitén den 5 mars 1892 afgifvit förslag till lag angående hemmansklyfning, egostyckning och jordafsöndring och, efter det länsstyrelserna, kammarkollegium och domänstyrelsen, landtmästerstyrelsen och högsta domstolen öfver detta förslag afgifvit yttranden, vore samma förslag numera på Kongl. Maj:ts pröfning beroende. Intill dess lagstiftningen undergått ändring, borde därför lägenhetsupplåtelse af det slag, hvarom här vore fråga, ega rum under den af de för jordstyckning nu stadgade former, som med afseende på de i hvarje särskildt fall för handen varande förhållanden funnes ändamålsenligast, hvaremot den nya lagstiftning, som i ämnet kunde komma till stånd, naturligtvis borde komma till tillämpning äfven beträffande hithörande upplåtelser. Departementschefen ansåge därför Riksdagens medgifvande böra inhemtas dertill, att upplåtelseerna måtte ega rum enligt den i gällande eller blifvande lagstiftning stadgade ordning för jordstyckning, som af Kongl. Maj:t i hvarje fall pröfvades lämpligast; och borde mark, som vid sådan upplåtelse finge mantal sig åsatt, på sätt kammarkollegium hemställt, i jordeboken upptagas under titel »utsockne eller allmänt frälse».

I fråga om komiterades förslag, att kostnaderna för ifrågakommande styckning och afsöndring skulle med de köpeskillingar, som för försålda lägenheter inflöte, i främsta rummet bestridas, hade domänstyrelsen erinrat, att flera af de förrättningar, som för nyssnämnda åtgärder erfordrades, såsom upprättande af karta, saluvärdering och auktioner, i allmänhet komme att företagas i samband med likartade förrättningar å hufvudgården, för hvilka kostnaderna skulle gäldas från befintliga anslag eller, hvad kartor anginge, efter särskild framställning hos Kongl. Maj:t, samt att det skulle blifva med ganska mycket besvär förenadt att utröna hvad af kostnaderna belöpte på den ena eller andra delen af hemmanet; och då styrelsen ej kunde finna något skäl, hvarför utgifter, som föranleddes deraf att en lägenhet efter afsöndring eller styckning såldes från en domän, skulle bestridas på annat sätt, än som tillämpades vid domänens försäljning i öfrigt, ansåge sig styrelsen böra afstyrka komiterades förslag i denna del. Härutinnan instämde departementschefen med domänstyrelsen.

Gifvet vore, att hvarje lägenhetsupplåtelse borde föregås af en på föregående utredning grundad noggrann pröfning, huruvida upplåtelsen

kunde ega rum utan menlig inverkan för stamhemmanet, vare sig detta skulle försäljas eller i kronans ego kvarblifva. Såsom vilkor för sådan upplåtelse, som egde rum enligt Riksdagens skrifvelse den 13 maj 1891 och kongl. brefvet den 22 december 1893, vore förutsatt, att upplåtelsen kunde ega rum, utan att hufvudgårdens försäljning till skäligt pris derigenom försvårades. Enligt komiténs mera omfattande förslag skulle afsöndringar kunna tillåtas, ej mindre der domänens saknad af byggnader eller vissa egors mera aflägsna belägenhet från stamhemmanet gjorde sådant särskildt lämpligt, utan äfven i alla de fall i öfrigt, der sådana afsöndringar utan egentlig skada eller olägenhet för stamhemmanets skötsel och brukande kunde anses böra ega rum. Då de allmänna förutsättningar, under hvilka sålunda enligt komiténs förslag lägenhetsupplåtelse skulle få ega rum, omfattade äfven den för upplåtelser enligt kongl. brefvet den 22 december 1893 stadgade, och sistnämnda kategori af upplåtelser äfven i öfrigt inginge såsom en del af den vidsträcktare åtgärd i sådant syfte, som af komitén föreslagits, borde, i händelse detta förslag i hufvudsak vunne bifall, de genom nyssberörda kongl. bref meddelade föreskrifter sammanföras med de nya och allmänna bestämmelser, som rörande lägenhetsupplåtelser från kronans domäner kunde varda meddelade.

De närmare bestämmelser rörande lägenhetsupplåtelser enligt Riksdagens skrifvelse den 13 maj 1891, som Kongl. Maj:t, med stöd af Riksdagens bemyndigande i samma skrifvelse, genom kongl. brefvet den 22 december 1893 meddelat, borde i allt väsentligt vara tillämpliga äfven å de ytterligare upplåtelser, som enligt det nu förevarande förslaget skulle förekomma. Då emellertid de bestämmelser, som utöfver de allmänna grunderna för upplåtelserna erfordrades i fråga om sättet för dessa upplåtelsers verkställande, borde kunna underkastas möjligen behöfliga ändringar utan den omgång, som vore förenad med åvägabringandet af ett Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut i ämnet, borde Kongl. Maj:t, på sätt i fråga om de förut medgifna upplåtelserna egt rum, äska Riksdagens medgifvande för Kongl. Maj:t att meddela dylika närmare bestämmelser.

Med anledning deraf att komitén i motiveringen för sitt förslag i nu förevarande del anført, att komitén icke infordrat upplysningar från de två nordligaste länen, inom hvilka kronan icke egde synnerligen många jordbruksdomäner och hvilkas från södra och mellersta Sveriges vidt skilda naturförhållanden för öfrigt ansåges böra föranleda ett helt annat tillvägagående för vinnande af det med komiténs uppdrag afsedda syftemål, hade Vesterbottens och Norrbottens läns lands-

ting framhållit önskvärdheten af att de föreslagna bestämmelserna måtte vinna tillämpning äfven inom dessa båda län. Då, äfven om förhållandena inom Vesterbottens och Norrbottens län skulle föranleda dertill, att tillfällena att bereda obemedlade egna jordbruk hufvudsakligen finge sökas på andra vägar än den nu ifrågavarande, något giltigt skäl icke syntes förefinnas, hvarför icke äfven denna utväg, der omständigheterna sådant medgäfvæ, borde tillåtas, ansåge departementschefen sig icke böra ifrågasätta, att i förevarande hänseende något undantag gjordes för de båda nordligaste länen.

Departementschefen, som icke ansett komiténs förslag om torrläggning på statens bekostnad af vissa till odling tjenliga sankmarker för att vinna tillfälle till upplåtelse derå af mindre jordbrukslägenheter föranleda någon särskild framställning till Riksdagen, har *beträffande frågan om upplåtelse af odlingslägenheter å lämpliga trakter inom Vesterbottens och Norrbottens län* meddelat, hurusom komitén hemstält:

att i Norr- och Vesterbottens län upplåtelse af enstaka lägenheter inom kronans område icke måtte tillåtas utöfver hvad som redan stadgats om anläggande af skogstorp i Norrbottens län eller der sådan upplåtelse ofvan odlingsgränsen icke påkallades af hänsyn till åtgärder för samfärdselns främjande;

att tillstånd till nybyggesanläggningar enligt hittills gällande författningar å öfverloppsmarkerna inom Norrbottens län tills vidare och intill dess sig visat, huruvida det sätt för kolonisation, som komitén föresloge, komme att visa sig lämpligt och ändamålsenligt, icke heller måtte beviljas;

att tillfälle till upplåtelse af odlingslägenheter deremot måtte beredas å sådana inom kronoparkerna, öfverloppsmarkerna eller andra kronan tillhöriga, nedom odlingsgränsen i Norrbottens och Vesterbottens län belägna områden, der i närheten af befintliga eller beslutade kommunikationsleder ett flertal invid hvarandra liggande lägenheter ansåges med fördel kunna till enskilda upplåtas;

att i främsta rummet härtill borde användas sådana sankmarker, som efter torrläggning väl lämpade sig för odling af gräs eller säd;

att förslag om upplåtelse af mark för sådant ändamål måtte kunna väckas såväl af domänstyrelsen och Kongl. Maj:ts befallningshafvande som af vederbörande kommunalnämnder, hvilka senare skulle till befallningshafvanden sitt förslag ingifva;

att, der ej domänstyrelsen sjelf väckt förslaget, detsamma skulle till nämnda styrelse ingifvas;

att, om domänstyrelsen ur synpunkten af statens skogsvård förklarade hinder möta för upplåtelsen, frågan derom måtte förfalla, derest ej med hänsyn till upplåtelsens större betydelse för ortens kolonisation Kongl. Maj:ts befallningshafvande ansåge sig böra hänvisa saken till Kongl. Maj:ts pröfning, dervid anmälan härom borde vara åtföljd af utlåtande från nedan omförmälda nämnd;

att, der domänstyrelsen sjelf väckt förslag om upplåtelse eller utaf denna styrelse eller af Kongl. Maj:t blefve förklaradt, att hinder för den ifrågasatta upplåtelsen ej mötte, förslaget derom borde, derest detsamma tillstyrktes af nämnden, åtföljdt af erforderlig utredning underställas Kongl. Maj:ts pröfning;

att för hvart och ett af ifrågavarande båda län måtte tillsättas en särskild nämnd, bestående af landshöfdingen eller, vid hans förfall eller i hans frånvaro, af landskamereraren såsom ordförande, jemte landtbruksingeniör samt en af landstinget och en af hushållnings-sällskapet för länet i dess helhet eller för del deraf vald person, såsom ledamöter, med för sistnämnda ledamöter utsedde suppleanter;

att denna nämnd skulle dels afgifva utlåtande i sådan Kongl. Maj:t understäld fråga om upplåtelse af lägenheter, der domänstyrelsen ur skogsvårdens synpunkt ansett upplåtelse icke böra ega rum, dels ock med anledning af väckt förslag om dylik upplåtelse, framställt af domänstyrelsen eller mot hvilket denna styrelse ej haft något att eriuera eller med afseende hvarå Kongl. Maj:t efter hemställan enligt föregående mom. förklarat hinder icke möta för upplåtelsen, åväga-bringa utredning och afgifva utlåtande, ej mindre om den föreslagna markens lämplighet för ändamålet i fråga och om den sannolika kostnaden för densammas beredande till odling, vare sig genom torrläggning, derest sådan erfordrades, eller på annat sätt, än äfven om andra förhållanden, som på frågans bedömande kunde inverka;

att i de fall, der Kongl. Maj:t funne skäl medgifva upplåtelse af mark för anläggande af jordbrukslägenheter, kostnaden för möjligen erforderlig torrläggning af marken, så vidt den afsåge hufvudaflopp och större kanaler, men ej egentlig dikning, skulle, liksom kostnaden för nämndens resor, för biträde åt densamma och för de utredningar, som af nämnden uppgjordes, af statsmedel bestridas;

att dylik torrläggning borde ske genom dess upplåtande på entreprenad mot stäld säkerhet och arbetets behöriga verkställande af nämnden eller någon dess ledamot öfvervakas;

att sedan marken kommit i sådant skick, att den kunde till enskilde för odling och bebyggande upplåtas, nämnden borde fördela

densamma i lämpliga lotter, innehållande för en hvar högst 15 har till odling af gräs eller säd lämplig mark, samt dessa lotter till enskilda personer upplåta;

att till hvarje sådan lott dessutom skulle läggas ett område af högst 35 har kronan tillhörig utmark, så nära lotten belägen, som lämpligen låte sig göra, och afsedd för lägenhetsinnehafvarens husbehof af virke och vedbrand samt till mulbete, i hvilket område således ej skulle inräknas kala berg och öppna vatten;

att deremot ingen annan rätt till bete eller skogsfångst å kronans mark skulle lägenhetsinnehafvaren tillkomma än att han för första uppsättningen af för lägenheten erforderliga byggnader egde att å kronans skog erhålla utsyning af behöfligt och lämpligt virke;

att lägenhetsinnehafvaren derjemte af statsmedel skulle erhålla ett belopp af 300 till 500 kronor till hjälp vid lägenhetens bebyggande och uppodling, enligt nämndens med afseende å de olika lägenheternas storlek och belägenhet, derom meddelade bestämmelser;

att detta penningeunderstöd skulle få lyftas antingen genast vid lägenhetens tillträdande mot stäld, af nämnden godkänd säkerhet för beloppets återgåldande, derest innehafvaren ej inom viss tid från tillträdet på nöjaktigt sätt fullgjort honom förelagd odlings- och byggnadsskyldighet, eller ock, när sådan byggnads- och odlingskyldighet blifvit enligt nämndens vitsord fullgjord;

att lägenheterna skulle upplåtas tills vidare endast med nyttjanderätt, utan någon afgift och med rätt för innehafvaren att under 15 år vara fri från skatt till kronan för lägenheten och från andra allmänna utlagor och onera, men med vilkor att denna besittningsrätt utan ersättning för någon byggnad eller odling skulle vara förverkad, derest innehafvaren ej inom förelagd tid och på föreskrifvet sätt fullgjort ofvan berörda byggnads- och odlingskyldighet eller han under frihetsåren befunnes på mera anmärkningsvärdt sätt vanvårda byggnaderna eller försumma lägenhetens skötsel;

att anmälan om dylik vanvård eller försummelse borde, der anledning dertill förefunnes, af nämnden göras hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som skulle ega att efter vederbörandes hörande deröfver meddela beslut samt att, om någon lägenhetsinnehafvare blefve på dylik grund från sin lägenhet genom laga kraftvunnet beslut skild, nämnden skulle ega att lägenheten till annan person upplåta på de vilkor nämnden funne skäl föreskrifva;

att, sedan frihetsåren gått till ända eller dessförinnan, om innehafvaren sådant påyrkade, lägenheten borde efter de grunder, som gälla

för skattläggning inom Lappmarken, åsättas visst hemmantal och, derest stadgad byggnads- och odlingsskyldighet då befunnes vara fullgjord och vidmagthållen, till skatte med full eganderätt för innehafvaren omföras, dock endast med den rätt till skogen, som i kongl. förordningen den 29 juni 1866 medgäfves;

att nämnden vid val af de personer, som kunde till erhållande af lägenheter sig anmäla, borde dertill antaga svenska medborgare och i främsta rummet sådana, som, i öfrigt lämplige, varit vid torrläggningensarbetet sysselsatta och dervid visat flit, ordentlighet och sparsamhet;

att sådana företag, som komitén nu ifrågasatt, åtminstone till en början och till dess erfarenheten visat, om ock i hvad mån ett dylikt förfaringssätt kunde visa sig ändamålsenligt och kostnaderna därför kunnat närmare utrönas, icke måtte ega rum i alltför stor utsträckning; utan inskränkas till några för ändamålet särskildt lämpade trakter;

att emellertid början med torrläggningensföretagen borde göras, så snart den i Norrland för jernvägsanläggningar nu använda arbetsstyrka komme att i någon större mån minskas, så att dessa vid traktens klimat och förhållanden vanda arbetare måtte kunna först för torrläggningensarbetena och sedan för kolonisationen vara att påräkna;

att sådana förändringar i reglementena för de allmänningar, som funnes inom åtskilliga socknar i Norrbottens län, måtte vidtagas, att de anslag för kommunala behof, som af allmänningarnes afkastning utginge, utan särskildt tillskott måtte tillgodokomma icke blott såsom hittills de icke jordegande medlemmarne i kommunen, utan äfven de jordegare, hvilka icke hade del i allmänningarne; samt

att, derest Kongl. Maj:t skulle gilla hvad komitén sålunda föreslagit, Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen göra framställning om rätt för Kongl. Maj:t att på ifrågasatt sätt göra upplåtelse till enskilda af kronans mark i de båda nordligaste länen samt om ett årligt anslag för ändamålet, hvilket anslag åtminstone till en början syntes kunna begränsas till 100,000 kronor.

Ehuru, enligt hvad komitén inhemtat, tillfälle till upplåtelse af lägenheter af önskad omfång och läge på många ställen jemväl å fast mark förefunnes, hade komitén likväl uttryckligen förklarad, att de områden, som komitén tänkt sig i främsta rummet böra för den ifrågasatta kolonisationen afses, utgjordes af de stora sammanhängande myrtrakter, som i betydlig utsträckning och med lämpliga lägen förekomme, särskildt utmed jernvägslinierna, och hvilka efter skedd torrläggning skulle visa sig särdeles passande för odling af gräs och säd. Då departements-

chefen i det följande komme att yttra sig angående komiténs kolonisationsplan, lade han således hufvudsaklig vikt vid den föreslagna odlingen af myrtrakterna. Antoges en kolonisationsplan, som i det väsentliga vore grundad på dessa trakters uppodling, kunde tillämpningen af denna plan äfven utsträckas till sådan fastmark, hvars läge gjorde den skickad att indragas under koloniseringen. Befunnes deremot, att myrtrakterna af den ena eller andra orsaken icke kunde utgöra grundstammen för ett i större skala anlagdt kolonisationssystem, syntes öfriga odlingslägenheter icke i och för sig erbjuda tillräckligt material för ett dylikt system, utan borde frågan om lämpligheten af och vilkoren för sådana lägenheters upplåtande komma under bedömande efter andra grunder än de för ett mera omfattande kolonisationssystem tillämpliga.

Man kunde hysa olika meningar, huruvida, sedan en trakt i ett af de båda nordligaste länen blifvit koloniserad efter komiténs plan och å trakten sålunda uppstått en bosättning af ett större eller mindre antal sjelfegande smärre jordegare, denna bosättning skulle erbjuda de ekonomiska betingelserna för framtida fortbestånd eller om den sålunda tillskapade jordegarebefolkningen skulle duka under i kampen för tillvaron samt, efter att hafva nödgats till de stora bolag, som drefve sin rörelse rundt omkring dem, eller till andra spekulanter afstå eganderätten till sina af staten upplåtna lägenheter, nedsjunka till en osjelfständig torparebefolkning eller en befolkning, lefvande under ännu sämre vilkor än denna. Denna fråga syntes departementschefen likväl icke vara den första, som borde uppställas till besvarande, innan staten inläte sig på ett företag af den vidtutseende beskaffenhet som den föreslagna koloniseringen på statens bekostnad af vidsträckta ödebygder i de nordligaste delarne af vårt land. Före denna komme i ordningen en annan fråga, den nemligen, huruvida förhållandet mellan de för bosättningarnes åvägbringande erforderliga kostnader och det resultat, som med dessa stode att uppnå, kunde förväntas blifva sådant, att staten under några förhållanden kunde anse med sitt intresse förenligt att för ändamålet åtaga sig dessa kostnader. Man skulle t. ex. kunna tänka sig, att kostnaderna för myrtrakternas befriande från vatten blefve så dryga, att äfven det största civilisatoriska intresse å statens sida icke kunde berättiga till ett sådant användande af statens tillgångar, att densamma skulle icke allenast till kolonisten utan allt vederlag bortgifva den med stora kostnader torrlagda marken, utan derutöfver, likaledes utan vederlag, till honom under eganderätt upplåta en ej obetydlig areal utmark samt bereda honom dels utsynning å kronans skog af behöfligt virke för första uppsättningen af för lägenheten erforderliga byggnader

och dels ett kontant anslag af statsmedel till belopp af 300—500 kronor. Med denna erinran hade departementschefen ingalunda velat angifva såsom sin åsigt, att icke en väsentligen på de af komitén föreslagna grunder byggd kolonisation af de ifrågavarande nordliga trakterna till äfventyrs kunde ega utsigter till framgång. Departementschefen hade endast velat betona den hufvudsakliga och för den väckta kolonisationsfrågans lösning afgörande betydelsen af en tillförlitlig, på ort och ställe utförd utredning af frågan om kostnaderna för den torrläggning af vattensjuk mark, som utgjorde förutsättningen för kolonisationsplanens möjlighet. En sådan utredning innefattades emellertid icke uti det föreliggande komitébetänkandet och hade ej heller ingått i komiténs uppdrag, likasom medel icke för en sådan utredning stått till komiténs disposition.

Med afseende derå, att i de sista årens generalförslag öfver användandet af reservationsanslaget för skogsväsendet anvisats medel för torrläggning af myrtrakter i Norrbottens län i och för deras beredande för skogsbörd, hade departementschefen, som föreställt sig, att af de för ifrågavarande ändamål upprättade kostnadsförslag någon ledning kunde vinnas för bedömande af den föreliggande frågan, låtit anmoda öfverjägmästaren i Norrbottens distrikt att meddela upplysningar i ämnet. Bemälda öfverjägmästare hade med anledning häraf meddelat, att, enligt ett på grund af domänstyrelsens förordnande den 20 juni 1892 upprättadt förslag för utdikning af myrar i Råne elfdal i Gellivara socken, den beräknade kostnaden för sjelfva afloppsdikningen eller den nödtorftiga torrläggningen för skogsbörd utgjorde 19 kronor 77 öre för hektar. I enlighet med det utfärdade förordnandet hade likväl undersökningen endast omfattat »de större eller mindre delar af der förekommande vattendränkta marker, hvilka genom beredande af erforderligt aflopp för vattnet kunde bringas i ett för skogsbörd tjenligt skick», således grundare, magrare myrar med sten- eller grusbotten eller vattendränkt half-skogsmark med marig eller trögväxt skog. Dessa myrar med ett djup af 1 à 1,5 meter kunde i allmänhet icke, äfven om bi- eller laggdiken upptoges, lämpa sig för gräsodling. Vid den ifrågavarande förrättningen hade emellertid äfven påträffats myrar, tjenliga för gräsodling, men dessa hade varit af ett helt annat djup, 2,5 à 5 meter, och ansåges ej tillhöra området för den anbefalda undersökningen. Enligt öfverjägmästaren meddelade upplysningar skulle afloppsdikena å dylika myrar blifva vida dyrare, 30—60 kronor per hektar, allt efter djup, lutning, konfiguration och stenfrihet; dock hade till

öfverjägmästarens kännedom äfven kommit ett mera gynsamt fall, i hvilket för en myr om 3,000 hektar sjelfva afloppsdikningen beräknats kosta 80,000 kronor eller således 26,67 kronor per hektar. Indikningen blefve dock ännu kostsammare än hufvuddikningen, enligt regeln 2 å 3 gånger, och med beredandet af myrjorden till fullt gräsbärande stånd ökades denna summa ej obetydligt. I allmänhet ansåges vid odlingsföretag inom Norrbottens län 1 hektar färdig gräsbärande myr kosta minst 150 kronor, men i medeltal 200 å 250 kronor; och hade ända till 400 kronor uppgifvits för vissa större odlingar till lindor, utförda vid Bodträskfors.

Exempelvis har departementschefen vidare nämnt, att enligt upprättadt förslag till torrläggning af 74,35 hektar moss- och myrmarker belägna å kronoparken n:o 32 Bjurbäcksladdet i Norra Lycksele revir, hvilka marker ansetts efter torrläggningen kunna till större delen upp- brytas till åker, torrläggningen, allt efter densammas större eller mindre fullständighet, alternativt beräknats kosta 43,29 kronor eller 35,04 per hektar.

Till jemförelse härmed har departementschefen omförmält, att enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens berättelse för år 1892 kostnaden för utdikningar, som bekostats af fonden för understödjande medelst anslag utan återbetalningsskyldighet af torrläggning utaf sådana vattensjuka marker, som sprida frostsador öfver omgifvande nejd, och hvilka företag till allra väsentligaste delen afsett myrtrakter i Norrland, i medeltal uppgått till 59,27 kronor per hektar.

Af de sålunda meddelade, synnerligeu vexlande uppgifterna kunde icke någon bestämd slutsats dragas angående den ekonomiska utförbarheten af de ifrågasatta myrödlingarne. Det kunde sägas, att, i den mån dessa odlingar komme att omfatta större, sammanhängande områden, hvilket skulle blifva fallet, om komiténs plan bragtes till utförande, kostnaderna borde kunna icke obetydligt nedbringas. Att dessa kostnader i vissa af de ofvan uppgifna fallen beräknats till belopp, som syntes anmärkningsvärdt höga, hade äfven berott derpå, att arbetslönerna i de ifrågavarande trakterna i allmänhet varit ovanligt höga. I hvarje fall syntes de anförda omständigheterna med nödvändighet påkalla en undersökning på ort och ställe af hithörande förhållanden, innan den ena eller andra planen för ett omfattande kolonisationssystem antoges.

Hvad anginge det mål, som genom koloniseringen skulle vinnas, kunde, för så vidt som vidsträckta ödebygders eröfrande åt kulturen och en lös befolknings förvandlande till bofasta arbetare eller jordbrukare

måste i hög grad ligga samhället om hjertat, betydelsen af detta mål icke skattas för högt. Stor varsamhet fordrades emellertid vid koloniseringsens utförande, på det att icke de med densamma eftersträfvade fördelarne måtte förfelas och till äfventyrs förbytas i sin motsats. Äfven om en lokal undersökning skulle ådagalägga, att den staten vid koloniseringsarbetet tillkommande uppgift skulle utan det allmännas oskäligen betungande kunna genomföras, återstode därför såsom oeftergifligen nödig en noggrann undersökning af de ekonomiska möjligheterna för de anlagda bosättningarnes framtida fortbestånd. Det kunde förväntas, att, då staten erbjöde sig att till kolonisten utan godtgörelse med eganderätt upplåta jord samt bereda honom andra förmåner, det i och för sig lockande i detta anbud, förhöjdt af den moraliska garanti, staten genom anbudets framställande måste synas ikläda sig för möjligheten af en framgångsrik verksamhet för kolonisten, ett icke ringa antal sådana från olika delar af landet skulle lystra till statens anbud. Framställdes detta utan att förutsättningarna för kolonisationens framgång blifvit noggrant pröfvade, ådroge sig staten ett drygt ansvar, derest det i en närmare eller fjernare framtid skulle visa sig, att på grund af felaktiga beräkningar kolonisterna till olycka för sig sjelfva och för orten allmänneligen komme att duka under i kampen för tillvaron.

Komiterade hade framhållit, hurusom kolonisterna för förvärfvande af sitt uppehälle blefve hänvisade ej blott till den ofta knappa och otillräckliga berguing, som af jordbruk och boskapsskötsel i en karg natur kunde hemtas, utan äfven till den arbetsförtjenst, hvartill vid större samfärdselleder tillfällen öppnade sig, i hvilket afseende komiterade särskildt omnämnt malmbrytning och förädlingsindustri, flottningsarbeten, flottledsbyggnader och deras underhåll, strömrensningar, skogsafverkning, mossutdikningar och andra odlingsarbeten, såväl för kronans som för enskilda personers räkning.

Vid valet af de områden, som skulle upplåtas för kolonisation, borde därför noggrann hänsyn tagas ej mindre till jordmånenes beskaffenhet än äfven till möjligheten för kolonisten att vinna arbetsförtjenst vid närbelägna industriella etablissement eller större bebyggda platser i orten. Hvad jordmånen beträffade, kunde väl, derest icke tillbörlig hänsyn toges till det nordliga klimatet, dennas beskaffenhet stundom förläda till förhoppningar, hvilka icke läte realisera sig, men å andra sidan vore det ett känt och vid vetenskapliga undersökningar konstateradt faktum, att i Norrbotten gräsväxten å naturliga ängar, stränder, uttappade sjöar och myrar o. s. v. vore synnerligen rik och att, ehuru

växtligheten derstädes till stor del bestode af sådana växtarter, som i södra delen af landet spelade en mycket underordnad roll och ofta nog ansåges nästan värdelösa, den mjölk, som i Norrbotten erhöles efter utfodring med dylikt hö, i fetthalt icke lemnade något öfrigt att önska och gifve ett förträffligt smör. I detta afseende hänvisar departementschefen till de utredningar, som finnas innefattade i ett af särskilda, af Norrbottens läns landsting och hushållningssällskap utsedda komiterade år 1892 afgifvet utlåtande rörande inrättande af en kemisk-växtbiologisk anstalt inom Norrbottens län. Utsigt att å myrmarkerna kunna idka en lönande boskapsskötsel sagnades sålunda ingalunda.

Erkännande det synnerligen behjertansvärda syftet i komiterades kolonisationsplan och till fulllo inseende de för en under nuvarande förhållanden i många afseenden vanlottad del af riket betydelsefulla framtidsmöjligheter, som i denna plan innefattades, ville departementschefen emellertid på de grunder, nu anförts, icke förorda, att beslut fattades om detsammans utförande, vare sig med eller utan modifikation, utan att detta beslut blifvit föregånget af en på ort och ställe företagen grundlig utredning af de ekonomiska betingelserna för kolonisationen. Af hvad departementschefen anført följde äfven, att han icke kunde annat än på det lifligaste förorda, att en sådan utredning måtte komma till stånd. Den ändamålsenligaste formen för utredningen syntes vara den, att för ett eller flera, till belägenheten noga angifna, för kolonisationen lämpliga ansedda områden genom sakkunniga personer upprättades ej mindre fullständiga, af kostnadsförslag åtföljda afdiknings- och odlingsplaner, än äfven förslag till områdenas fördelning i lägenheter af lämpligt omfång och dessas förseende med anslag af kronan tillhörig utmark till erforderlig areal, hvarjemte beträffande de ifrågasvarande områdena äfven borde upprättas utförlig beskrifning, innefattande bland annat utredning om möjligheterna att å samma områden med framgång idka jordbruk eller boskapsskötsel äfvensom om tillfällena för lägenhetsinnehafvarne att i orten erhålla arbetsförtjenst. Sedan dylika planer för ett eller flera områden blifvit upprättade, för hvilket ändamål det icke blefve nödigt att anlita den af komitén för utförande af dess kolonisationssystem föreslagna vidlyftigare apparat, borde planerna föreläggas Riksdagen och, för den händelse den verkställda utredningen komme att ådagalägga, att kolonisationen kunde till allmän och enskild åtnad bringas till utförande, i sammanhang dermed till Riksdagens pröfning framläggas förslag till vissa grunder för kolonisationens bedrivande. Riksdagen blefve då i tillfälle att med full kännedom om alla på frågan inverkan omständigheter fatta sitt beslut i

ämnet. Att kolonisationsfrågans behandling i den nu föreslagna ordningen skulle allt för mycket fördröja den viktiga frågans lösning, syntes så mycket mindre vara att befara, som vid det redan anmärkta förhållandet, att de blifvande kolonisterna för sin utkomst till väsentlig del blefve hänvisade till arbetsförtjenst vid hvarjehanda arbetsföretag i orten, kolonisationen först i den mån de förbättrade kommunikationerna i de ifrågavarande landsdelarne hunne gifva upphof åt en ökad företagsamhet derstädes kunde förväntas komma att taga större utsträckning.

I ärendets nuvarande skick och innan utredning i det antydda syftet föreläge, saknade departementschefen anledning att ingå på de närmare detaljerna af frågan, under hvilka vilkor upplåtelse af de för kolonisterna afsedda lägenheter borde ega rum. Departementschefen ville endast såsom sin åsigt i största korthet angifva, att, i hufvudsaklig enlighet med hvad komitén föreslagit, upplåtelse borde ske på en gång af ett flertal, intill hvarandra gränsande lägenheter i närheten af större bebyggda platser, industriela etablissement, vattendrag eller andra kommunikationsleder; att till hvarje lott borde läggas ett mindre område kronan tillhörig utmark, afsedt för lägenhetshafvarens husbehof af virke och vedbrand samt till mulbete; att lägenhetshafvaren borde för första uppsättningen af för lägenheten erforderliga byggnader ega att å kronans skog erhålla utsynning af behöfligt virke; samt att, i enlighet med hvad kammarkollegium hemställt, till undvikande af de med mantalssättning förenade kostnader, områdena i jordeboken borde införas såsom lägenheter utan mantal. Deremot funne departementschefen sig icke kunna biträda komiténs förslag, att lägenhetsinnehafvaren skulle af statsmedel tilldelas ett belopp af 300 à 500 kronor till hjälp vid lägenhetens bebyggande och uppodling. Visserligen hade, på sätt komitén erinrat, jemlikt kongl. brefvet den 29 maj 1891 angående upplåtelse af s. k. skogstorp på kronoparker i Norrbottens län, en byggnadshjälp till belopp af 500 kronor under vissa vilkor tillförsäkrats innehafvarne af dylika torplägenheter, men härvid vore att märka, dels att staten icke för anläggning af skogstorpen åsamkades de dryga kostnader för markens afdikning, som vid de nu ifrågavarande upplåtelseorna skulle af staten gäldas, dels ock att innehafvarne af skogstorpen vore pligtige att efter viss tid såsom afgäld för torpen å kronoparken årligen utgöra vissa dagsverken, hvilken skyldighet icke skulle ega någon motsvarighet hvad kolonisterna å de till upplåtelse ifrågasatta myrtrakterna beträffar. Skulle staten, utöfver öfriga kolonisterna beviljade förmåner, äfven åtaga sig den föreslagna kontanta utbetalningen till en hvar af dem, syntes det icke kunna

lida något tvifvel, att villkoren för koloniseringen blefve alltför betungande för det allmänna.

Hvad beträffade den viktiga frågan, huruvida, på sätt komitén föreslagit, lägenheterna borde upplåtas under sådan form, att eganderätt skulle efter viss tid och under vissa vilkor kunna utan köpeskilling af innehafvaren förvärfvas, eller huruvida upplåtelsen allenast borde innebära på ett eller annat sätt tryggad besittningsrätt, ville departementschefen för närvarande endast uttala den mening, att det syntes böra komma under noggrant öfvervägande, huruvida icke det med upplåtelse-erna afsedda syftemål fullständigast skulle vinnas derigenom, att upplåtelse-erna egde rum under någon med den stadgade åborätten till krononybyggen analog form. Jemfördes nu gällande bestämmelser om den stadgade åborätten med den af komitén lemnade redogörelsen för den amerikanska hemstadsrätten, kunde man icke undgå att finna, hurusom dessa båda besittningsformer, med all olikhet i öfrigt, företedde vissa drag af frändskap med hvarandra, åtminstone så till vida som grundtanken i båda institutionerna vore att i möjligaste mån trygga jordinnehafvaren och hans familj vid besittningen af den för deras uppehälle nödortfiga egendom.

Då de nu ifrågavarande upplåtelse-erna skulle afse större sammanhängande områden, å hvilka bostad åt ett flertal kolonister borde beredas, vore af dessa upplåtelse-er icke att befara de olägenheter för statens skogsvård, som lätteligen kunde inträda, derest å kronans skogar enstaka lägenheter upplåtes åt personer, hvilkas åtgöranden vore svåra att kontrollera. Skäl syntes därför saknas att från de kronan tillhöriga områden, hvilka för ifrågavarande ändamål kunde tagas i anspråk, undantaga kronoparkerna.

I fråga om sättet för bestridande af kostnaden för de afdiknings- och odlingsplaner, hvilka, enligt hvad departementschefen nu föreslagit, borde föreläggas Riksdagen, syntes Riksdagens medgifvande böra inhemtas dertill, att Kongl. Maj:t måtte af tillgängliga medel för ändamålet förskjuta ett visst belopp, hvilket lämpligen kunde begränsas inom en summa af 20,000 kronor. Skulle det visa sig, att afdikningskostnaderna blefve större än att staten skäligen borde ikläda sig dem för att befordra det ifrågasatta kolonisationsarbetet, behöfde icke därför de å planernas upprättande nedlagda medel anses förspilda, enär dessa planer, oafsedt deras betydelse för koloniseringsfrågans utredning, säkerligen skulle kunna tillgodogöras för de mindre omfattande afdikningsarbeten, som erfordrades för myrtrakternas beredande för skogsbröd.

Då utskottet nu går att yttra sig i förevarande ärende, får utskottet till en början erinra, att Kongl. Maj:ts föreliggande förslag och ännu mera ofvan omnämnda komiténs betänkande och förslag gifvits en omfattning, den der sträcker sig ej oväsentligt utöfver hvad som angifves uti Riksdagens den 14 maj 1891 i ämnet aflåtna skrivelse, hvilken föranledt den åvägabragta utredningen och de derpå stödda förslagen. Under det att i berörda skrivelse framhållits önskvärdheten af att tillfälle måtte beredas obemedlade och mindre bemedlade att bilda egna jordbruk, hufvudsakligen å odlingsbara utmarker, har nu framlagts förslag, utom i detta afseende, äfven i fråga om åstadkommande af bostadstomter för arbetare.

Hvad först beträffar den ifrågasatta styckningen af och afsöndringen från kronodomäner, har, på sätt departementschefen anfört, Riksdagen enligt skrivelse den 13 maj 1891 medgifvit Kongl. Maj:t rätt att, der å kronoegendom, som med tillämpning af gällande bestämmelser skall försäljas, finnes bebyggd lägenhet, hvilken lämpligen kan derifrån afsöndras, utan auktion med full eganderätt upplåta denna lägenhet till innehafvaren, hvarjemte vid försäljning å auktion af kronoegendomar Kongl. Maj:t läser vara oförhindrad att, der sådant finnes af omständigheterna påkalladt, fördela egendomarne i jordbrukslotter.

Det nu föreslagna medgifvandet afser alltså dels vid fråga om försäljning af mindre kronoegendomar dessas styckning delvis eller i sin helhet till bostadstomter och lotternas försäljning å auktion eller, der de äro bebyggda, utan sådan, äfvensom, vid dessa egendomars styckning till jordbrukslägenheter, sådana lägenheters försäljning, der de äro bebyggda, utan auktion, dels ock vid fråga om arrendelediga kronoegendomar, hvilka enligt hittills gällande bestämmelser skola utbjudas på förnyadt arrende, i vissa fall dessas styckning delvis eller i deras helhet äfvensom afsöndringar derifrån samt de genom styckning eller afsöndring bildade delarnes försäljning.

Beträffande frågan om att vid den redan beslutade försäljningen af vissa kronoegendomar styckning af dem må ega rum för beredande af bostadstomter, har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka hvad Kongl. Maj:t i detta afseende föreslagit. En så långt gående styckning har nemligen utskottet funnit kunna i många fall medföra betänkliga olägenheter. Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län har uti sitt i detta ärende afgifna utlåtande, som, i hvad det berör frågan om styckning af kronojord invid städer och köpingar, öfverensstämmer med den af departementschefen till ofvanberörda statsrådsprotokoll i denna fråga utalade åsigt, anfört, att det i allmänhet vore skäl att i kronans

ego bibehålla kronans i eller invid städer, köpingar och stationssamhällen belägna domäner för att, då mark kunde erfordras till anläggning eller utvidgning af militära etablissement, fängelser, undervisningsanstalter, jernvägsstationer eller andra offentliga institutioner, antingen omedelbart dertill begagnas eller ock användas för att genom byte tillvinna kronan erforderlig tomtplats. Under vissa förhållanden kunde kronans områden vara för städer eller andra samhällen oundgängliga för utvidgning af hamnar, anläggning af allmänna platser o. s. v., och deras styckning och upplåtande åt enskilde skulle då kunna lägga betänkliga hinder i vägen för samhällets utveckling. Äfven i de fall, der sådana omständigheter tilläfsventyrs icke skulle kunna efter omsorgsfull utredning åberopas mot den ifrågasatta åtgärden, finge det ej förbises, att upplåtande å synnerligen billiga vilkor af byggnadstomter å domän af ifrågavarande beskaffenhet lätteligen skulle kunna komma synnerligen olägligt för städer och köpingar, hvilka då genom statens åtgärder kunde nödgas att, utan att sådant eljest af förhållandena betingats, vidkännas betydande omkostnader för utvidgning af stadsplaner, anläggning af gator och allmänna platser, ordnande af polisbevakning, vattenledning och gatubelysning m. m. I anseende härtill skulle det enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förmenande helt visst finnas tjenligast, att, såsom redan förut i flera fall skett, kronomark, som vore belägen inom eller invid stad, köping eller annan mer bebyggd ort, vid yppadt behof öfverlätas åt staden eller kommunen emot viss köpeskilling eller utbyte af annan jord. Med afseende å kronoegendomar, hvilka icke vore belägna invid någon mer bebyggd ort, har Kongl. Maj:ts befallningshafvande påpekat, att en familj behöfde ej blott bostad, utan äfven inkomst vare sig af den jord, den bebodde, eller genom arbetsförtjenst samt att styckningen således icke kunde vara att förorda, der ej bebyggaren antingen erhöle mark af den vidd och beskaffenhet, att han af densamma kunde hafva sin bergning, eller ock kunde i närheten påräkna stadig arbetsförtjenst, i brist hvarå upplåtelsen af jord å statens sida sannolikt skulle för vederbörande kommun medföra ökad fattigvårdstunga.

Instämmande i hvad Kongl. Maj:ts befallningshafvande sålunda yttrat, får utskottet tillägga, att det med skäl torde kunna befaras, att vid ifrågavarande egendomars styckning till tomtplatser och dessas försäljning spekulanter skulle komma att uppträda, hvilka, då de vore i tillfälle att erbjuda större köpeskilling än andra, icke skulle kunna afvisas, utan komme att i första hand inköpa tomterna för att sedermera afyttra dem hvar för sig och sålunda antingen genom

oförmånligare köpevilkor för de mindre bemedlade omöjliggöra deras förvärfvande eller bereda sig en vinst på bekostnad af just dem, hvilka man genom styckningen velat tillgodose.

Härvid har utskottet visserligen icke förbisett, att det någon gång må kunna befinnas lämpligt att vid försäljning af kronodomän i större eller mindre mån stycka densamma till tomtplatser; men vid sådant fall torde särskilda vilkor för upplåtelsen böra efter sig företeende omständigheter uppställas, och, såsom redan förut inträffat, frågan göras till föremål för Riksdagens pröfning.

Såsom ofvan är nämnt, innebär Kongl. Maj:ts förslag beträffande styckning till jordbrukslägenheter af de kronodomäner, om hvilkas försäljning beslut redan fattats, medgifvande från Riksdagens sida, att vid sådan styckning med enskild persons hus bebyggd lott må försälas utan auktion; och har utskottet ansett sig böra biträda hvad Kongl. Maj:t i detta afseende föreslagit. Utskottet har emellertid velat uttala den mening, att i allmänhet vid styckning af kronodomän mindre jordlotter icke böra bildas, än att deras nya egare må kunna genom deras brukande vinna bergning för sig och sin familj. Dock torde härifrån kunna göras undantag för den händelse, att i lägenhetens närhet finnes påräknelig betryggande arbetsförtjenst.

I afseende å styckningen af kronoegendomar i jordbrukslotter, bebyggda eller obebyggda, gäller för närvarande den enligt Riksdagens skrifvelse den 11 maj 1874 och Kongl. Maj:ts bref den 29 i samma månad och år meddelade bestämmelsen, att köpeskillingarna skola inbetalas under loppet af sex år med en sjettedel årligen; och har Kongl. Maj:t nu föreslagit, att köpeskillingarna i dessa fall må, liksom vid afsöndringar från kronoegendomar vid deras försäljning redan är enligt Riksdagens skrifvelse den 13 maj 1891 och kongl. brefvet den 22 december 1893 medgifvet, erläggas under loppet af tio år med en tiondedel årligen. Mot en sådan, till köparens förmån ledande förändring i vilkoren för försäljning af kronodomäner genom deras styckning till jordbrukslägenheter har utskottet icke haft något att erinra.

Vidkommande härefter Kongl. Maj:ts förslag, i hvad det afser medgifvande att i vissa fall styckning af och afsöndringar från kronoegendomar må i afseende å dem, som enligt gällande bestämmelser skola vid arrendetidens slut till förnyadt arrende utbjudas, ega rum, har utskottet ansett, att, liksom Riksdagens medgifvande jemlikt 77 § regeringsformen måste inhemtas till sådana domäners försäljning i deras helhet, frågor om dessa egendomars styckning eller om afsöndring derifrån böra jemväl i hvarje fall underställas Riksdagens pröfning.

Utskottet finner visserligen dylik styckning och afsöndring vara, der förhållandena sådant föranleda, önskvärd till beredande af tillfälle för obemedlade eller mindre bemedlade att bilda egna jordbruk. Men detta afsevärda syfte torde icke motverkas genom att dessa frågor i hvarje särskildt fall hänskjutas till Riksdagen, förutsatt att dess medgifvande till förekommande af styckning eller afsöndring inhemtas i god tid, förr än en arrendeledig domän bör, med iakttagande af gällande föreskrifter, på förnyadt arrende upplåtas. Och äfven om talrika förslag till Riksdagen i dessa ämnen skulle vara att emotse, lärer ej Riksdagens tid deraf blifva i nämnvärd mån upptagen, då ju Kongl. Maj:t icke lärer underlåta att i ett sammanhang till Riksdagen göra de framställningar i afseende å ifrågavarande upplåtelser af kronojord, som för hvarje år kunna ifrågakomma.

I afseende å de bestämmelser, hvilkas fastställande Kongl. Maj:t, i sammanhang med det föreslagna medgifvandet till styckning af eller afsöndring från kronodomäner, ifrågasatt, har utskottet, som, enligt hvad ofvan anförts, ansett sig böra biträda förslaget om köpeskillningarnas inbetalande under loppet af tio år med en tiondedel årligen, äfven i öfrigt hufvudsakligen velat ansluta sig till hvad Kongl. Maj:t hemställt.

Äfven vid gillande af utskottets uppfattning derom att Riksdagens medgifvande till styckningar och afsöndringar bör, beträffande egendomar med ett arrendevärde af öfver 500 kronor, för hvarje särskildt fall inhemtas, torde det befinnas lämpligt att, på sätt Kongl. Maj:t ifrågasatt, förslag till styckning och afsöndringar skola uppgöras i sammanhang med den uppskattning af kronoegendomar, som före deras förnyade utarrendering eger rum. Ty genom dylika åtgärder sättes Kongl. Maj:t i tillfälle att före hvarje förnyad utarrendering bedöma, huruvida framställning om sådan styckning eller afsöndring bör till Riksdagen aflåtas; och derigenom varder otvifvelaktigt syftemålet att, der så ske kan, åstadkomma mindre jordbrukslägenheter till försäljning i väsentlig mån främjadt.

Likaledes anser utskottet att, såsom Kongl. Maj:ts förslag innehåller, vid försäljning af lägenhet, som är bebyggd med enskild person tillhörande boningshus, lägenheten bör hembjudas denne till inlösen, så att vid sådant fall offentlig auktion ej må ega rum. Men utskottet har trots sig böra tillse, huruvida icke äfven vid andra tillfällen auktion må kunna undvikas.

I enlighet med hvad Kongl. Maj:t föreslagit, synes vid den uppskattning af kronoegendomar, som före deras försäljning eller förnyade utarrendering skall ega rum, böra, jemte förslag till styckning och af-

sönndring, verkställas uppskattning å de till styckning eller afsönndring ifrågakommande lägenheterna; och derest sedermera anbud inom viss förut kungjord tid erhålles å sådan lägenhets inköpande för det uppskattade försäljningsvärdet, anser utskottet köpeanbudet böra, derest i öfrigt hinder ej möter, antagas; och skulle lägenheten följaktligen ej heller i detta fall komma att å auktion utbjudas.

Hvad vidare angår de ifrågavarande bestämmelserna angående förenämnda lägenheters försäljning, har utskottet icke haft annat att erinra än att, då, med den inskränkning utskottet anser böra göras i afseende å det föreslagna medgifvandet för Kongl. Maj:t att, utan Riksdagens hörande i hvarje särskildt fall, förordna om styckningar och afsönndringar beträffande kronolägenheter, Kongl. Maj:t skulle ega omedelbart besluta om dylika åtgärder endast i fråga om sådana domäner, angående hvilkas försäljning redan nu är förordnad och i afseende å hvilka de inflytande köpeskillingarnas användande äfven är beslutadt, den bland förenämnda bestämmelser intagna föreskriften om inflytande köpeskillingars disponerande synes böra utgå.

Beträffande slutligen förslaget, att Kongl. Maj:t måtte bemyndigas att af tillgängliga medel förskjuta ett belopp af högst 20,000 kronor till bestridande af kostnader för upprättande af planer till afdikning och odling af myrtrakter å kronomark inom Vesterbottens och Norrbottens län, har utskottet, som till fullo uppskattar vigten och betydelsen af att dylika utdikningar i öfre Norrland må till klimatets förbättrande och till främjande af uppkomsten af jordbruk kunna åstadkommas, ansett sig böra förorda hvad Kongl. Maj:t i detta hänseende hemställt, dervid utskottet endast velat tillägga, att utskottet föreställt sig, att planer till afdikning och odling böra, på sätt departementschefen jemväl ifrågasatt, åtföljas af kostnadsförslag.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen

1:o) medgifver,

a) att styckning antingen i sin helhet eller delvis till smärre jordbrukslägenheter må under iakttagande af nedannämnda bestämmelser få ega rum af sådana under förvaltning af domänstyrelsen ställda och för statsverkets räkning utarrenderade egendomar, som vid nu löpande arrendetids utgång, enligt Riksdagens beslut, skola försäljas och hvilka med afseende å sär-

skilda omständigheter befinnas för en sådan styckning lämpliga;

b) att afsöndringar till mindre jordbrukslägenheter jemväl må, under iakttagande af nedannämnda bestämmelser, tillåtas från kronoegendomar, om hvilka nyss blifvit sagdt, ej mindre der egendomens saknad af byggnader eller vissa egors mera aflägsna belägenhet från stamhemmanet göra sådana afsöndringar särskildt lämpliga, utan äfven i alla de fall i öfrigt, der sådana afsöndringar utan egentlig skada eller olägenhet för stamhemmanets skötsel och brukande anses kunna ega rum;

c) att förslag till dylika styckningar eller afsöndringar må uppgöras i sammanhang med den uppskattning af kronoegendomar, som före deras försäljning eger rum, dervid uppskattning särskildt af de till styckning eller afsöndring föreslagna lägenheterna bör ske;

d) att i afseende å öfriga under domänstyrelsens förvaltning ställda, för statsverkets räkning utarrenderade egendomar, hvilka anses vara till styckning eller afsöndring för beredande af mindre jordbrukslägenheter lämpliga, förslag till styckning eller afsöndring må i sammanhang med deras uppskattning för förnyad utarrendering, på sätt i föregående punkt förmäles, uppgöras och, derest Kongl. Maj:t finner sådan styckning eller afsöndring böra ega rum, Riksdagens pröfning underställas;

e) att, der föreslagen styckning eller afsöndring i behörig ordning blifvit beslutad, lägenhet, som icke är bebyggd med enskild person tillhörande boningshus, skall, der den ej kan genom dess utbudande under hand till åsatt saluvärde afyttras, å offentlig auktion till den högstbudande försäljas;

f) att lägenhet, som är bebyggd med enskild person tillhörande boningshus, må hembjudas denne till inlösen mot det lägenheten åsatta försäljningsvärde;

g) att, der hembud å bebyggd lägenhet icke antages, frågan om lägenhetens särskilda föryttring må förfalla, derest icke den egendom, dit lägenheten hör,

skall, enligt hvad ofvan blifvit sagdt, styckas i mindre områden, i hvilket fall lägenheten skall på förenämnda sätt antingen under hand eller på offentlig auktion försäljas;

h) att köpare af lägenhet, som enligt nu föreslagna bestämmelser försäljes, skall, derest han sådant åstundar, ega inbetala köpeskillingen under loppet af tio år med en tiondedel årligen, så vida han ställer godkänd säkerhet, der lägenheten är bebyggd, för köpeskillingens inbetalning på föreskrifvet sätt, och, der lägenheten är obebyggd, för fullgörande af de afbetalningar, som erfordras för halfva köpeskillingens erläggande, samt med det ytterligare vilkor i fråga om obebyggd lägenhet, att, om lägenheten ej före utgången af det femte året blifvit med bostad och, der så erfordras, med för lägenhetens skötsel i öfrigt nödiga byggnader försedd, ogulden köpeskillning då skall anses till betalning genast förfallen;

i) att upplåtelsen må ega rum enligt den i gällande eller blifvande lagstiftning stadgade ordning för jordstyckning, som af Kongl. Maj:t i hvarje fall pröfvas lämpligast;

k) att när lägenhet, som för föryttring till enskild person afskiljes från kronoegendom, får mantal sig sig åsatt, sådan lägenhet bör försäljas utan förbehåll af någon kronotionde eller sådan grundränta, som utgår endast af kronoskatteegendomar, äfvensom i jordeboken upptagas under titel »utsockne eller allmänt frälse» och för betecknande af denna sin natur få sig påförd ränta till kronan i likhet med andra frälsehemman i orten; samt

l) att Kongl. Maj:t må beträffande ifrågavarande upplåtelser meddela de närmare bestämmelser, som kunna finnas erforderliga;

2:o) bemyndigar Kongl. Maj:t att för upprättande af planer och kostnadsförslag till afdikning och odling af sådana myrtrakter å kronomark inom Vesterbottens och Norrbottens län, som lämpa sig för upplåtelse till odlingslägenheter, af tillgängliga medel

förskjuta ett belopp af högst 20,000 kronor, att sedermera hos Riksdagen till ersättande anmälas.

Stockholm den 27 april 1894.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservation:

vid *punkten 1:o*) af ofvannämnda utlåtande:

af herrar *A. Persson* och *O. Jonsson*;

vid *punkten 2:o*) af utlåtandet:

af herrar *H. Andersson*, *C. Persson* och *N. Nilsson*, hvilka yrkat, att utskottets hemställan skulle erhålla följande lydelse:

»att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen

1:o — — — — —

2:o — — — — bemyndigar Kongl. Maj:t att för upprättande af planer och kostnadsförslag till afdikning och odling af sådana myrtrakter å kronomark inom Vesterbottens och Norrbottens län, som lämpa sig för upplåtelse till odlingslägenheter, af tillgängliga medel förskjuta ett belopp af högst 10,000 kronor, att sedermera hos Riksdagen till ersättande anmälas.»

Herr *F. Boström* har begärt få antecknad, att han icke inom utskottet deltagit i förestående ärendes behandling.